

BREZEL, FOURCHETEZ HA GWIN RUZ

Un tri-ugent bloaz zo, marteze muioc'h em boa klevet unan kozh-tiar eus hon anaoudegezh en tu da Blaniel, bet o tispenn e ene, e wad, e yaouankiz, e c'hoanag en fozioù fankek norzh ar Frañs, o tisplegañ din : « Ma faotr bihan, emezañ, klev mat penaos em boa graet anaoudegezh gant tri dra pan oamp du-hont, er fozioù gleb, en tu all da vro al lатар. Da lâret eo deskiñ penaos ar brezel zo un heug, deskiñ petra eo ur fourchettez... ha deskiñ petra eo ar gwin ruz ».

Evit a sell ar brezel em eus soñj ivez eus pozioù diwezhañ Yann-Bêr Kalloc'h war ur gartenn-bost kaset d'e vignon Iwan an Diberder : « Kenavo, Iwan, lous eo ar brezel, chetu ». Daou dez war-lerc'h e voe lac'het.

Evit a sell goût petra eo ar fourchettez e kav din zo bet darbet d'ar Vretoned pe da lod anezhe, da vihanañ, tremen hebiou ar blijadur hag ar c'hoarzhadeg a deu pan weler Charlo, er film Ar fardadeg war an aour, en 1925, o kas war-raok koroll ar baraennoù... dalc'het gant bep a fourchettez ! Ya, koroll, ar ger brav-se a glever gant Gwenediz, met ivez gant ul Leonard bennak (trugarez d'ur mignon mat bezañ kelaouet ac'hanon !).

Hag ar gwin eta ? Ha neuze ! Met ar gwin zo un anaoudegezh a-gozh en Breizh. Lod a lavar eo ur prof lezet gant ar Romaned. Marteze a-walc'h. Lod all a lavar e veze evet druz gant ar C'halianed kozh hep gortoz e vije paeet o droiad gant ar Romaned ! Marteze a-walc'h.

Ne vern piv en devoa fardet ar gwin kentañ, everien gwin zo bet a-gozh. Evel ar manac'h breton Uinumbbens « evañ gwin », en abati Redon, er Grennamzer ! Hennezh a oa achapet diouzh casting Anv ar Rozenn ! Sellet ouzh ma c'hof ha grit pinijenn !

Kontañ a reer ivez ar gont gwin degaset gant ar Vretoned dre ar morioù don ha treitour : lestradoù leun o tisonkañ o barrikennadoù, o donelladennoù gwin eus an Navarr, eus ar Spagn, ha pelloc'h.

Trafikerezh talvoudus ar Grennamzer.

Kontañ a reer ivez ar gont a winiennoù strollet er gwiniegoù staliet a-gozh e bro Rewiz. Ur gwin priziet, ha gant an dud ha gant an duked. Ur gwin diwar tokadoù deuet brav a-hed ar c'hantvedoù ha lac'het naet gant ar filoksera er c'hantved all. Fin a oa d'ar mementoù, fin d'ar chug prizius ha d'an drouz a rae pan diskenne didamant er gwerennoù pozet aketus ouzh taol peizanted al ledenez.

Ur gwin tev mat hag a blije kement, ken e oa bet lesanvet gwad-hoc'h, soñjit 'ta.

Bezañ mezevennet gant ar gwin-penn, pe gant ar gwin-skouarn... ar pezh a gont eo bezañ mezevennet ha sellet ouzh ar vuhez gant ur pezh mousc'hoarzh a gontantamant !

Ha neuze, ruz, gwenn, gris ? Ar mezevenniñ a gaso kontantamant a-bep seurt livioù !

N'eo ket brav, hervez, ober anv eus ar gwin ken : fall evit ar yec'hed. Ya, sur a-walc'h. Mea culpa neuze !

Met penaos dinac'h ar gwerzennoù a varzhoniezh, eretek a-wezhioù, degaset gant Kanaouenn ar c'hanaouennoù. Gwerzennoù hag a zo en penn meur a hini ac'hanomp :

« Ar bleunioù en em diskouez war an douar,

Amzer ar c'hanaouennoù zo deuet,

Ha mouezh an durzhunell a vez klevet war hon maezioù.

Ar fiezenn he deus bountet he fiez kentañ,

Hag ar gwiniennoù o deus tokadoù hag a laosk o c'hwezh vat.

Sav-te, ma c'hared mat, ma c'hoant, ha deus ! »

Gwerzennoù a c'haller lenn er Bibl, gwerzennoù ar roue Salaun ar Fur.

Kenderc'hel a ra :

« Ra boko din eus pokoù e c'henoù !

Rak da garantezoù zo gwelloc'h evit ar gwin. »

Gwelloc'h evit ar gwin ! Ur garantez c'hwek eo honnezh avat.

Ha neuze, fin d'ar gwin ? Fin d'an died kapitus ha soutil a blij kement d'hon gourlañchennoù muiañ-karet ? Fin d'ar varzhoniezh winiek ? Fin d'ar mezevenniñ lennegel ?

Pan lenner ar c'hazetennoù pemdeziek e weler zo bremañ tud o plantañ gant pasianted gwiniennoù nevez un tammig e pep lec'h en Breizh. Mont a reont en tu hont da dachenn istorel gwin ar Vretoned, a oa entre Rewiz ha Naoned. Mont a reont en tu-hont d'ar gwin produet en Marzoù-Breizh.

Tennañ splot ha profit eus ar cheñchamant hin : gant se e vo gwin nevez... ha sur on e vo barzhonegoù nevez ken kaer all o tiwanañ !

Herve Bihan

Levrlennadur

Iann-Per Kalloh (Bleimor), Ar en deulin... - Guerzenneu brehonek, raglavar get J. Loth, Toñnieu, Skedenneu ha Notenneu, Molladen reihet aveit mat, Molladenneu Dihunamb, Én Oriant, 1935.
Henri Touchard, Le commerce maritime breton à la fin du Moyen Âge, Les Belles Lettres, Paris & Nantes, 1967.

Guy Saindrenan, La vigne et le vin en Bretagne, Coop Breizh, 2011.

La maison Forte et le Patrimoine de Rhuys, Rhuys ses familles, ses terres sous le règne d'Anne de Bretagne à partir du Rentier de 1506-1510, Riveneuve éditions Bretagne, 2013.

Kanaouenn ar c'hanaouennoù, in Ar Bibl santel [troet gant Coat], 1897, pp. 579-583.

Antony Real, Ce qu'on trouve dans une bouteille de vin, Paris, 1867.

Lec'hiennoù

Charli Chaplin (pe Charlo) ha dañs ar baraennoù (Ar fardadeg war an aour, 1925) :

https://www.youtube.com/watch?v=dy9KFs_P10w

Anv ar Rozenn (1986), diwar oberenn Umberto Eco :

<https://www.youtube.com/watch?v=zSvfozKwOrQ>

Un toullad lec'hiennoù zo ivez diwar-benn ar gwin o tont eus Marzoù-Breizh.